

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK

minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félévre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és érték küldemények az
ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, c. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
(Gamanf Vilmos c. titkárhoz)
czimzendők.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-1	1-3	1-6	1-12	1-24	1-52
	szeri hirdetéskor					
	ft	krjt	krjt	krjt	krjt	krjt
1/16 lap	14	36	70	120	200	360
1/8 " "	7	18	35	60	100	180
1/4 " "	3	9	17	30	50	90
1/2 " "	1	3	5	10	25	45
3/4 " "	—	—	—	—	—	—
1 " "	90	225	440	750	1250	2250

Nagyobb hirdetéseknel külön kedvezmények.
Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor
a hirdetés megjelenik.

A szives megrendelésben világosan kérjük kitenni;
menyvi helyet igényel a beküldő mellékelte hirdetés
számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala
és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (főttér gr. Te-
leki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. é. ftba számítat-
nak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina
János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

A bank- és valutakérdés megoldásához

Lapunknak alólírott mélyen tisztelt munkatársá-
tól a következő sorokat vettük:

A t. szerkesztőség Jankó Vinczének „Javaslat a
bank- és valutakérdés megoldásához“ című röpiratát
hozzám átküldötte, hogy bírálám meg s adnék róla
véleményt.

Szívesen teljesítem a kívánságot, mert a kérdés
igen fontos s engem is nagyon érdekel. Megérdemli,
hogy minden hazafi, ki felfogással bír effélékhez, ko-
molyan gondolkozzék róla, sőt eszméit közölje. A sok
eszme közt jók is lehetnek. Annál jobban tisztul az
ügy. Ez okból Jankó Vincze igyekezése is dicséretes
annyival inkább, mert javaslatán komoly logikai gon-
dolkozás nyoma látszik.

A javaslat rövid kivonata ez: A mostani osztrák
nemzeti bank szüntettessék meg. Annak bankjegyeit
vegye át a közös állam, megfelelő névszerinti érték-
fedezettel, megengedvén, hogy a fedezékbe az állam
által használt 80 millió forint kölcsön is betudassék.
Azután a Nationalbanknak adjon a közös állam 25
évre új privilegiumot, melynélfogva egyedül a közös
pénzügyminister alatt állva, 120 millió forint ezüst
alap mellett, 300 millió forintig ezüstre bármikor
felváltható jegyeket bocsáthasson forgalomba, ezekből
köteles levén a közös államnak privilegiuma tartamára
60 milliót kölcsön adni.

Javaslat első czélja, hogy a művelet által a bi-

rodalomban forgó papírpénz 1000 millió forintra
emeltessék, mely, a mostani bankjegyek összegét 350,
az állam pénzjegyekét szintén 350 millióra téve, az
új bank által kibocsátandó 300 millióval csakugyan
elértnék; — második czélja a valuta helyreállítása,
melynek 25 év alatt eszközlésére következő kifejtés
tételik: 1873. november végén a bankjegy forgalom
350, annak fedezéke 400 millió forint; ha a bank-
jegy összegből a betudható 80 millió forint államköl-
csönt levonjuk, marad 270 millió forint; melyet,
mint az államnak a bankjegy összeggel átadandó fe-
dezőket a 400 milliónyi fedezékből levonva, marad
130 millió forint: tehát ezen a banktársulat rendel-
kezésére maradó összeg, teljesen elegendő, hogy az
új bankprivilegium alapján 120 millió forint ezüst
alappal működését megkezdhesse; — a közös állam
pedig a felelősségére kapott 270 millió közös vagyont
realisálván, oly értékbe, jelesen magyar és osztrák
földhitel záloglevelekbe fektetné, melyek legalább 5
százalékkal jövedelmezvén, az így ez alaphól évenként
bejövő 13.500.000 frt kamat többé ki nem adatnék,
hanem az átvett bankjegyek törlesztésére fordítat-
ván, megsemmisítették, miszerint 25 év alatt ezen
uten 237 millió forint statusjegy vonatnék ki a for-
galomból, a bevont összeg helyett köteles levén az
osztrák és magyar állam évenként 15 millió forint
ezüst pénzt veretni; — a 60 millió kölcsönből 30
millió az osztrák, 20 millió a magyar kormányzat

adatról: escompte bankok alakítására, melyeknek feladatuk volna, az illetékes ministeriumoknak felügyelete s a nemzeti képviselőknek ellenőrzése alatt, és a szokott banküzletek mellett, az illetékes kormány részére pénzműveleteknél s egyéb országos pénzügyi dolgoknál közvetítőül szolgálni; mi okból az előzők szerint ujonnan vert ércpénz is évenként dotációjukhoz adatról.

E javaslat sok, a mellett felesleges szövevényességgel bir ugyan: de azért keresztülvitele nem volna physicaillag lehetetlen. Azonban a czimében kitűzött első czélt, a bankkérdés megoldását nem eszközli; legalább nem azon alakban, mint a milyenben nekünk arra államilag törekednünk kell, t. i. hogy pénzés hitelügyünk függetlenítve és önállósítva legyen. Ennek sem a Bécsben székelő közös ministeriumra bizás, sem az ott alakítandó új bank nem felel meg. A valutakérdést illetőleg még 25 évig küzdeni az ingatagsággal, nagyon hosszú idő. Csupán a forgalmi pénz szaporítása pedig biztosabb és kevésbé szövevényes módon is elérhető. E mellett számítási hibák is mutatkoznak.

Az ágio megszüntetésére legrövidebb és legegyszerűsebb út, ha a most az állampénzjegyekben és a 80 millió kölcsönben levő függő adósság fundált adóssággá változtatatik át, mi egy részben idegen kölcsön, másban a bankkal történendő pénzművelet által eszközölhető. Ez uton sem kell a tartozást egyszerűre kifizetni, mi a javaslatban vezéreszmének látszik; és a 13 millióból, mit javasló évenként törleszteni akar, kitelik legalább az idegen kölcsön kamatja.

Számítási hibakép mutatkozik mindenekelőtt az, hogy az osztrák nemzeti bank mostani üzletének megvásárlására egy garas sincs felvéve. Igaz, meg lehet tenni, hogy a szabadalomnak 1876. végével lejártakor az ne ujittassék meg többé. De arra akkor is alig fog hajlandó lenni a bank, hogy mostani üzletét, a bankjegyek teljes fedezékével átadja a közös államnak egyszerűleg csak azon szolgálatért, hogy az helyette mostani bankjegyeiért a felelősséget átvegye. A 25 évi új szabadalmat aligha tekintendi ez átadás díján, miután annak ellenében ott van a 60 millió forintnyi új kölcsön. Ezen kívül is hibás már maga az alapszámítás. Mert 1873. november végén nem az volt a nemzeti bank állása, mit javasló felvesz; hanem 565.003,595 frt 52 1/2 kr activája mellett, melyben a 80 millió államkölcsön is már benne van, az ugyanennyi összegben kimutatott pas-

siva közt: 91.526,827 frt 82 1/2 kr oly tartozás volt, melyet a banknak ki kell fizetni, a nélkül, hogy valamit kapjon érte, mit levonva, a maradék 473.476,767 ft 70 kron a bankjegy forgalom 366.745,680 ft lévén, ennek ismét levonása után marad felesleg 106.731,087 ft 70 kr, mi a bank 90 millió alap, és 16.731,870 ft 70 kr-ban kimutatott tartaléktőkéjével megegyez. Ez tehát nem 130 millió maradék, és ebből az új bank alakításra tervbe vett 120 millió forintnyi ércpénz ki nem telik. Sőt hiányzik még a mostani ágio differentia is, mely a forgalomban levő bankjegy összegből levonván a november végéről alapul vett kimutatásban 144.496,469 ft 93 krralszereplő érczkincset, s a 3.975,799 ft 25 krral szereplőleg érczben fizetendő váltó összeget, a maradék 218.273,410 ft 82 kr után a mostani, kerekszámában 7 százalékkal is 15.279,138 ft tetemes összegre rug, feltéve, hogy a szükséges ércz alap összevásárlása miatt az ágio feljebb nem megy. E számítási hiba onnan ered, mert Jankó Vincze, a bankjegy forgalomnak és fedezékének szabadtetszésű kerek számában felvételén kívül, a 80 millió forint államadósságot, mely tulajdonkép a fedezék része, a bankjegy összegből vonta le, a fedezékben pedig, honnan le kellett volna vonni, ott hagyta. Ha az általa felvett tényezőkkel helyesen teszi a számítást, akkor az így út ki: 400 millió fedezékből levonva a forgalminak mondott bankjegy fedezékére 350 millió forintot, maradna a banknak 50 millió, minthogy pedig a 350 millióban 80 millió államadósság járul, tehát lenne a kormánynak realisálható fedezéke 270 millió. Továbbá számítási hiba, hogy meg van ugyan mondva, miszerint a 700 millióra kiegészített állampénzjegynek, a valuta helyreállítása céljából törlesztésére évenként 13.500,000 frtnyi bankjegy (a földhitellevelekbe fektetett 270 millió forintnyi fedezék kamatja) megsemmisítettik és helyette évenként 15 millió forintnyi ércpénz veretik: de hogy honnan kerül, vagy miből vásároltatik azon ércz, melyből ez verhető lesz, az nincs megmondva. Maga a fedezéki tőke nem fordíthatatik ide, mert hiszen akkor az évenként csökkenvén, a 13.500,000 frt évi kamatot nem hozhatná meg, s maga a fő czél, a törlesztés hiúsulna meg.

Azt, hogy megmondva nincs, miszerint 25 év múlva, midőn a terv szerint az állami escompte bankokban 435 millió forint, és pedig 60 millió a bankkölcsöni bankjegyekben, 375 millió az új veretű ezüst dotatióban, — 270 millió államjegy a mostani banktól

átvett fedezék mellett, 80 millió az ezen összegű államkölcsonre kimaradt bankjegyekben, 240 millió, az új bank kezelése alatt, az államnak adott 60 millió kölcsönön kívül számított új bankjegyekben, lenne a forgalomban, miképp maradvánának meg azok azon okon, mert az új veretű és az escompte bankoknak átadott ércz pénz rendeltetése nem az, hogy e bankokban fedezékül letéteményeztessék, hanem hogy bel- és külföldön forgalmi eszközül szolgálván, épen benn ne heverjen — ércz fedezék nélküli állam pénzjegyek, az azonnal érczre váltható bankjegyek mellett, miképp maradvánának meg agio nélkül, nem kifogásolom; mert az új bank szabadalom 25 év múlva valószínűleg ismét meg levén hosszabbítandó, ez talán, majd akkor kötendő egyességre hagyatott fenn. De azt hiszem hogy már a feltüntetett pontokban is eléggé igazolva van, hogy bár a javaslatnak physical kivihetősége nem absolut lehetetlen: még is nem ez azon mód, melytől a benne szereplő igen fontos közczélok helyes elérését várunk lehet és kell.

Galgóczy Károly.

Kincstári faraktár Tordán. *)

Fa-szegénynek, de nem hibázunk, ha fátlannak is mondjuk a torda-aranyosi vidéket. A nagy tért körítő hegysek egyik emelkedettebb pontjáról szemünk egy tekintettel felöleli a rónán elterülő, délről hegysekkel s dombokkal változó Aranyos széket, hangya szorgalmu néptől lakott, szépen rendezett falvaikkal. Hegyei és rónái kopárak, csakis déli oldalán fekvő községei határain tűnik fel egy-egy kis oázis zöldellő erdő képében, mely egy nagy uri park keretében vajmi könnyen megférne.

A honi föld ezen egyik legszebb panorámája képeiben elmerült szemlélőt, mint lázas borongás rázza fel me-rengéséből a gondolat: Vajjon e szép vidéken lakó nép a megélhetés kellékeinek egyik nélkülözhetlen anyagát, az épület-, szerszám és tüzi fát, honnan, és mi áron szerzi meg.

A mint az Aranyos folyam havasi szűk medréből Várfalvánál a rónaföldre ér balpartja hosszában emelkedő hegyeit nagy zöldszinü felleg alakjában vajjon mi borítja? az Torda városának tíz ezer hold területen fekvő nagy erdősége. Ne gunyolódjunk, nem erdősége, valódi néven erdő földje. Tízezer hold erdő, nagy részben fa nélkül, a hajdan óriás nagyságu tölgy és bükk csapások bozotos zúberessé aljasulva. Csak elvétve hirdeti itt ott egy darab erdőfolt az idővel daczoló magános tölgy a régi diszt a régi díszösszét, a könyelmű apák megboesáthatlan bűnös gazdálkodását. Ma egy inproductiv tőke, mely számító bölcs kezeléssel az ezer szükségétől és sok, nem nagyon

tisztességes nyomástól szorongatott városnak aranytermő bányája lehetne. A mostani embernyomnak lett feladata, ezen birtoknak, bár nem csekély áldozattal járó, az erdő-törvények szerinti kezelése, gondozása által helyrehozni a mult hibáit s legalább a jövő kor számára ismét jövedelmezővé tenni a gondatlanul elfecsérelt kincset. Tízezer hold erdőbirtok mellett Torda városának köz és magán szükség fedezésére időt és pénzt elraboló fáradsággal kellett évtizedeken át a kellő fakészletet beszereznie.

Keletnek és keletészaknak fordulva, hasonlóan a szélvészről felvert tenger hullámhegyei s mélyedéseivel, a Mezőség szomorú képe tárul fel, uttalan járásaival, kopár, kietlen hegyeivel s völgyeivel. Mitől fázik a nagy Mezőség lakója, kérdetlen tudjuk. De mitől melegszik, honnan s mi áron építkeznek, azt legjobban az ő lelke tudja.

Szerencsésebb helyzetű nagy és kis birtokos kelle-ténél nagyobb erőfeszítéssel valahogy csak segít magán. De hát a nagy többséget tevő nép? Alacson szűk egészségtelen házán, melyben számos cselédjével s aprómarhá-jával összezsufolva lakik, több a sár mint a fa rozszant fedelén, több a füstös szalma, gyulékony nád és zsup mint a szilárd biztos anyag; s melegszik az által, hogy fa hi-ányában tüzelő szerül használja a tápot, mit kizsarolt ki-merült földje javítására kellene fordítani, hogy mindennapi kenyere megkereshesse.

Forduljunk Torda városunk nyugotról háttérét képező ugynevezett „erdő hát” felé. Erdőhátnak nevezik Tor-damegyének a kolozsvári főut, Jára vize, tordahasadéki és feleki hegylánc által határolt községei csoportját, melyek az új berendezés alapján egy két kivétellel a szt.-lászlói szolgabírói járásbírói járásba lettek beosztva. Szegény vidék, mostoha éghajlattal, szűk határain sovány talajjal. Jó karban tartott nagy kiterjedésű erdőségi szolgálta jövedelmező forrásul, elláthatva azokból tüzi és épület fával Tordát és vidékét. A forradalom után ezen jövedelemforrás ijesztő mérvekben kezdett csökkenni. A forradalommal felmerült communisticus irány táplálva és védelmezve a magyar birtokos osztály gyűlöletével saturalt idegen hivatalnokok legioi által, itt is, mint az ország más részeiben az erdőbirtok megtámadásában nyilvánult először s fékezni nem tudott vagy nem akart pusztításokra utat nyitva évtizedeken át alig helyrehozható romlásokat hagyott maga után. Másfelől a magát tájékozni nem tudó közép és kisbirtokos osztály tőke hiányában, legkönnyeb-ben pénzzé tehető erdőségeit bocsátva áruba, mezőgazdasága folytathatására legbiztosabb életökéjétől fosztotta meg ma-gát. Fékeltelen szabadság és a körülmények kényszere kü-lönböző utakon egyenlő eredményt szültek, nevelték a fa-szegény vidék ebbeli szegénységét, évről-évre emelve a csak nem elviselhetlen magasságra czigázra a faárakat.

Az alkotmányos aerával a vagyonsbiztonság helyreál-littatván, erélyes intézkedések tétettek az erdő pusztítások meggátlására. A megye belátta, hogy a naponta érezhetőbbé vált faszükségen segíteni egyelőre csak az által lehet, ha a nyugoti havasok lábán pusztuló roppant fakészletének leszállítására a régóta tervezett utvonaloikat kiépítették. És

*) Ajánljuk ezen tárgyilagosa cikket az „Erdészeti lapok” szerkesztőségének szives figyelmébe. Szerk.

már ma alig 6—7 év leforgása után — az utak nem léte, vagy járhatatlansága miatt elszigetelt havas — természetesen számító bölcs gazdálkodás mellett, századokra tartható fagazdagságával, derék és szilárd utvonatokkal van megnyitva, kereskedésnek, forgalomnak, délre Tordától Abrudbányáig, nyugatra Borétól a Jára vize mellett a kisbányai havasok torkolatáig terjedő kényelmes utjaival.

Az új vonalok megnyitása enyhítette, de távolról sem elégitette ki a népes vidék és város faszükségét. A tüzi és épületfa magas ára valamivel alább szállott, de egyfelől a bekövetkezett erdőszabályozása az urbéri illetmények elkülonítése, a nagy birtokosok erdeibe véghez vitt önkényes gazdálkodás megszorítása, másfelől a nagy távolsággal járó idővesztés s költséges fuvarozások kivált a szegényebb néptől meg nem bírható magasságba tartották a faárakat, míg az 1873. évvel a királyi kincstár nagy mérvű faszállítását az Aranyos folyamán megkezdette, s az országba egyik legnagyobb tüzi ölfá és épületi anyag raktárát a Torda várostól s szerződésileg átvett nagy berekben megnyitotta.

A századokon át hevert, mint holt tőke, a topánfalvi kincstári uradalomhoz tartozó ezernyi ezer hold erdőség, lábán kivénülve, elkorhadva, használatlanul, a felügyelő személyzet fenntartására fordított költséget sem hozza ki, völgyi patakfolyóival Erdély egyik a faszállításra alkalmas folyama az Aranyosra irányulva. Senkinek se jutott eszébe az aranyosi vidék s a vele határos Mezőség fátlanságával járó szükség. kényelmetlenség, az e miatt szenvedett kár, egészségi, s hátramaradása közgazdasági tekintetben, s hogy ezen szükségesen segíteni első helyen a kormánynak lett volna kötelessége, a midőn a segély módjai és eszközei maga az ország, s a körülmények által voltak kezeibe adva.

A magyar kormánynak volt fentartva az elődök vétékét vagy hanyag mulasztásait helyrehozni. Helyrehozni az által, hogy egy tőke gyümölcsözővé tételével az államkincstárnak addig még soha sem élvezett jövedelemre nyujtassék kilátás s egyszersmind közel 50,000 lelket számláló vidék egyik legérzékenyebb szükségén tüzi és épületfa dolgában segítve legyen. Rövidebb idő alatt mint vártuk már 1873. tavaszán egyik legnagyobb, de egyszersmind tetemes nehézségekkel járó fausztatási vállalat az Aranyos folyamán kezdetét vette.

Közel tizezer öl tűzifa s roppant halmaza, a gyermei havasokból szállíttatni szokott fenyőfa gerendákkal mérkőzhető tutajgerendáknak, lett az e végre előre lefoglalt és kimért tordai nagy berekbe elhelyezve. Állítólag a

vállalkozási tervbe egy raktár központján gőzerővel működő gyártelep építése is felvétellett, az építkezési anyag feldolgozása végett, mely azután mint használatra kész anyag bocsátattatik áruba. Bár valószínű ezen annyira gyakorlati és a körülmények leghelyesebb felfogásából merített tervezet

De bár a kormány ezen közhasznú vállalkozása által egy nagy vidék legégetőbb szükségén lesz, s akarjuk hinni, mikép rendre még teljesebb mérvben lesz segítve, el nem titkolható aggályaink vannak, s nem egyszer érezzük magunkat megszállva azon leverő gondolattól, ha vajjon bir-e ezen vállalat a gazdálkodási bölcs számítás, az életrevalóság azon feltételeivel, melyek a minden oldalú hasznosság és siker egyedüli biztosítékai? Vajjon a legkedvezőbb jelek alatt indulva meg, nem fog-e egy káros és szégyenletes fiascoba végződni? Vajjon elvégre a számla bevételi s kiadási egyenletei az óhajtott többlet helyett, téves számítások vagy nem eléggé correct eljárás következtében nem fognak-e várakozás ellen, oly kevesebbletet feltüntetni, mely a vállalat fenntartását kockáztassa, vagy éppen lehetlenné tegye? s vajjon nem fogják-e még egygyel szaporítani azon vállalat számát, melyek elméletben a legszorszállhasogatóbb criticust is megszegyenítik, papíron arany hegyeket mutatnak, a gyakorlatban, a kivitelben pedig késő bánatot s fedezetlen deficiteket teremnek?

Senki sincs, a ki nálunknál ez ügyben őszintébb elismeréssel viseltessék a kormány intenciói iránt; nem valamely ellenszenv, vagy ellenzéki viszony nyugtalanít, a vádaskodás s gyanúsítás árnyéka is távol van tőlünk; nekünk egyedül az ügyszeretet dictálja jóindulatu sorainkat s részint a szemeink előtt levő tényekből, részint a munkálatok figyelemmel kísért menetéből merített saját tapasztalások, vagy hiteles forrásból vett felvilágosítások után elvont nézeteknek adunk a nyilvánosság terén kifejezést, előre kijelentve, hogy ha tévedünk s kísértetet láttunk ott a hol nincsen, a tévedést a feltett ügy miatt követtük el, ha igazságot mondtunk s jól láttuk szemeink, az elkövetett hiba maga idején orvosoltassék. Nagyobb csapás, nagyobb szerencsétlenség alig érhetné ezen vidék lakosságát, mintha ezen vállalat fenuakadása, vagy meghiusulása által megújulnának azon küzdelmek és veszteségek, melyeket a faszükség miatt évtizedeken át szenvedett Torda városa és vidéke, önfentartása, egészsége s mezőgazdasága hátrányára.

De vegyük sorba a tényeket s azokból merített aggodalmainkat.

(Kelet.)

Aranyosi.

(Folyt. köv.)

T Á R S A L G Ó.

Hazánk gazdasági őstermelése.

(Folytatás).

4. A selyemtenyésztés.

Magyarország csaknem egész területén el van terjedve szórványosan a selyemtenyésztés, s kivételt e tekintetben csak is azon legészakibb megyék képeznek, melyeknek zordon ég-

hajlata alatt az eperfa kevésbé tenyészhet; oly kiterjedést azonban egy vidéken sem nyert, hogy az a népesség főkeresetforrásai közé lenne sorozható.

A selyemtenyésztés gyújtópontjainak jelenleg Soprony, Vas, Tolna és Bács megyék, a volt határőrvidék és a bánági megyék tekintendők; s ezen kívül némi fontosságot még csak Közép-Szolnokmegye s Kolozsmegyében ért el; daczára annak'

hogy különösen a déli megyék mindenikében nagy mennyiségű eperültetvények találhatók, melyek a selyemipar kifejlésének kellő alapul szolgálhatnak.

A gubóbevallás magán üzlet tárgyát képezi, s e tekintetben leginkább, a nagy-czenki filanda, a Hofmansthal cég s özvegy Bezerédi Istvánné tolnamegyei filandája birtak üzleti fontosságra vergődni.

Utóbbi időben azonban tapasztalván a kormány azt, hogy a kézimunka a jutalmazóbb földművelési, vasutépítési s egyéb iparmunkabani elfoglaltsága mellett, a selyemtenyésztés terjedésének leginkább az áll utjában, hogy a kisebb termelők gubóikat nem bírják elárúsítani, hasznosabban vélte az országgyűlés által a selyemtenyésztésre megszavazott összeget úgy felhasználni, hogy abból Szegszárdon egy felügyelőséget rendeztesített, melynek feladatává tette a gubóbevallást közvetíteni az ország mindazon részeiben, a hol a tenyésztők gubóikat másuttan el nem árúsíthatnák. A felügyelőség már az elmúlt évben megkezdette működését s habár egyelőre a beváltással, csakis Tolna és Baranya megyékre kelle szorítkoznia, mégis már az első idény alatt is körülbelül 800 mázsa gubó beváltását közvetítette s e mellett az újabb idők tapasztalatai nyomán tenyésztési célokra különösen ajándatossá vált rekeszpetezés műveletét eszközölte.

A magyarországi gubótermelés jelenleg megközelítőleg 8,000 mázsára tehető, mely összeghez maga a volt határvidéki terület is 3,000 mázsával járult; s ebből Tolnamegye körülbelül 600, Soprony és Vas megyék együtt 800 mázsa gubót termeltek.

5. A méhészet.

Az utóbbi években a méhészet terén Magyarországon észlelhető hanyatlás, a czukorgyártás elterjedése és a világitó eszközök tökéletesbülése folytán a méhészeti termékeknél beállott árcsökkenésben és részben az okszerűtlen tenyésztésben keresendő. Hozzájárultak még ezen tényezőkhöz: az utóbbi évek hátrányos klimaticus viszonyai; erdő, legelő, kaszálóterületek kevesbedése; a szerb tövis (*xanthium spinosum*) és más ártalmas virágok terjedése; méz és viasz hamisítása, s végre a méhek törvényes oltalmának hiánya.

A m. kir. kormány áthatva azon eltökélt szándoktól, hogy a hazai méhészet ezen pangó állapotából a mai kor színvonalához vezető utra tereltesse, a rendelkezésére álló eszközökhöz mérten legelőbb is az iránt intézkedett, hogy a szakértelem s az okszerű tenyésztés szabályai terjesztessenek az ország méhészzel foglalkozó lakosai között.

E végből pályadíjat tüzetett ki egy népszerű méhészeti szakmunka megírására, mely pályamű, megjelenése után, az ország minden részében létező gazdasági egyleteknek bizonyos számban kiosztás végett megküldetett.

A gazdasági tanintézetek kebelében, hogy az elméleti oktatás mellett a gyakorlati ismeretek is megszerezhetők legyenek, mintaméhések állítottak fel.

Ez idő alatt is értelmes lelköszek és néptanítók küldettek a német méhészek által évenként tárlattal egybekapcsolt vándorgyűlésekhez, 1869-ben Nürnbergbe, 1871-ben Kielbe, 1872-ben Salzburgba; nemkülönb az ugynevezett „Krajner

Handelsbienenstand“ tanulmányozására is egy néptanító küldetett ki.

Itthon ezalatt az egyes gazdasági egyletek rendelkezésére tekintélyes összegek bocsáttattak iparkodó és értelmes méhészek között kiosztandó jutalmi célokra. Továbbá felhívtak a gazdasági egyletek, hogy a területekön méhészzel foglalkozó egyéneket társulásra ösztönözzék; a hol pedig ily társulatok létesültek, czéljaik elérésében lehetőleg állami segítséggel is gyámolítottak jelenleg is.

Újabb időben a legzeleszerűbb szerkezetűnek bizonyult méhkasokból (Dzierzon Lipthay-féle, Hutter-féle) több 100 darab osztatott ki jutalmul a szorgalmasabb, méhészzel foglalkozó néptanítók között, és mintán ezen kas-kiosztás buzdító hatása észrevehetőleg nyilvánul, az évenként rendszeresen folytatni fog.

Az országos méhész egylet, s az ez által évenként a német méhészek példájára rendezendő s tárlattal egybekötött vándorgyűlések eszméje a kormány részéről élénken támogatatik.

A természeti csapások és természetes ellenségek pusztítására irányzott rendeletek közül megemlítendő, a szerb tövis (*xanthium spinosum*) országszerte e szempontból is elrendelt kiirtása, mely már is erélylyel foganatosítatik az egyes törvényhatóságok által.

Egyszóval már eddigelé is észlelhető a méhészet terén oly mozgalom, mely azon örvendetes reményt keltheti, miszerint ezen iparág az öt megillető polczra fog rövid idő alatt hazánkban is emelkedni.

(Folytatása következik.)

Könyvismertetés.

Tanulmány a magyar borokról, saját kutatásai nyomán írta Dr. Schwarczer Victor, debreczeni gazd. intézeti tanár. Debreczen, 1874., ifj. Csáthy Károlynál. 34 nyolczadrét lap, ára 25 kr. o. é.

A munka célja — mint látszik — a haladást elősegíteni; — ennek meg is felel, a menyiben nyelvezete könnyű és kifejezései correctek.

A czim megválasztása nem sikerült, mert tanulmányunk egy nagy ország borairól igen szűk körű! Inkább tekintem az egészet egy kis értekezésnek, mely mintegy utmutatóul akar szolgálni az ezutáni munkálatok egyöntettségének elérésében.

E czélből ajánlott physical terminológiája — borászatunk zsenge fiatalágát tekintve — talpraesett; a bor színének qualificatiójában könnyen követhető elvet állít fel.

A fajsúly meghatározása — pycnometerrel — rendjén van szakemberek kezében, de a közönségnél nem használható, miután ehez nagy gyakorlat, finom kéz és még finomabb analyticus mérleg szükséges; a czélnak megfelelőbb volna, ha a fajsúly meghatározására egy pontosan készített sűrűmérőt (areometer) ajánl.

A szesztartalom kitudása pontos és könnyen kezelhető módszerrel történik.

A sav meghatározás módja igen csinosan és helyesen van előadva.

Távolról sem szándékom szerző érdemeit és szakképzettségét egy hajszályit is megközelíteni, midőn azt állítom, hogy e könyvecskében a kivonat anyagokkal (Extractivstoffe) tévesen jár!

Nézetem szerint kivonat anyagnak minden vegyontásnál csakis azon — szerves testekből álló — maradékot nevezünk, melynek további kémlése vagy nagyon fáradtságos és mindemellett problematicus, vagy — és főképen! — mert ennek megvizsgálását nem tartjuk fontosnak az illető test lényegében, hanem csak — quasi igen csekély tisztáltságnak tekintjük. Tudjuk, azt, — mint szerző is elésorolja — hogy a bor, a szeszen és szabad savan kívül tartalmaz még: cukrot, fehérnyét, csersavat, glycerint, gyantársavat, borkövet és sok egyébét. Elismeri azt, hogy a cukor jelenléte édességet, a csersav fanyarságot kölcsönöz a bornak, s ennek daczára mégis mindkettőt a collectiv „extract“ kalapja alá rejti. A borkövet nem is említi, pedig meggyőződésem szerint ez fontos szerepet játszik a bor minőségében és jellegében. Van — ugyanis — egy bizonyos maximum, melynél többet egy bor meg nem bír, s ezt hordozza a szesztartalom, mely minél dusabb, annál kevesebbre szorítja a borkövet; vannak ellenben borok — mint újabban Nessler is állítja — melyekben a borkő teljesen hiányzik! Tehát egy ily fontos alkatrészt átnézni nem szabad annál kevésbé, mert kimutatása ugy sem kíván valami nagy-szerű műtétet.

Részemről „kivonat anyagnak“ csak is azon szerves (organicus) anyagokat nevezném, melyeknek csekélyisége miatt a leírás kivihetlen; a jelentékenyebbeket — illatot és zamatot — ugy is fölismeri a szaglás és izlés.

Elgondolva azt, hogy az egész borászatban még csak tapogatódzunk és különösen a borok különféleségének és jellemének mibenléte csak talány, egyéni véleményem oda irányul: hogy, ha már e titkot egyszerre meg nem oldhatjuk, legalább igyekezzünk anyagot vagyis mennél több pontos és kimerítő adatot gyűjteni, talán ebből majd sikerülend nyitjára találni a sötétségnek. Kivánnám azért, hogy ugy egyesek, kiknek tehetségében áll, mint intézetek — kiknek tehetségében kell állania! — igyekezzenek a bornak nemcsak fölületes — 2—3 alkatrésze — meghatározásával megelégedni, hanem mennél kimerítőbb vegyelemzéseket tegyenek, s ezeket aztán egybeszedve elnevezhetjük majd tanulmány-nak, s reményem nagy van, hogy így megtaláljuk a vezető fonalat, mely a labirintból kivezet.

Dr. Wolff Gyula.

EGYVELEG.

* A földadó szabályozásáról szóló törvényjavaslatot a képviselőház folyó hó 22-én, 23-án és 24-én tartott ülésiben letárgyalta s addig is míg idő folytán a szentesített törvény teljes szövegét bemutatathatnók, az érdekes tárgyalás fontosabb mozzanatairól röviden megemlékezünk. Az előadó Bittó Bóni néhány velős megjegyzéssel kísérvén a törvényjavaslatot, azt a központi bizottság nevében elfogadásra

ajánlja. Első szónok Nagy György ki a törvényjavaslatot általánosságban sem fogadja el, mert az adók szabályozásának alapjául csak az általános jövedelmi adó szolgálhat czélszerűen. Korizmi cs László Nagy ellen szólva bizonyítja, miszerint a törvényjavaslatban a termés átlag a napszám költség átlaga és a gabonaérték átlagának felszámításával illetőleg levonásával csakugyan a tiszta jövedelem nyomoztatik ki. Nagy György újabban felszólalására Tiszta Kálmán replikázott, tüzetesen indokolván a törvényjavaslat elvi jogosultságát. A részletes vitában Péchy Tamás módosítványa, hogy a kinyomozott tiszta jövedelem sem vidékekre, sem földrészletekre nézve mindaddig változás alá ne essék, míg az ország egész területére új földadó szabályozás nem eszközöztetik — elfogadtatik. A 16. §. d) pontjánál elfogadtatik Bothos Kálmán módosítványa, ki a szőlőmívelési költségekből a kinyitásra és kapálásra szánt költségeket is levonatni kívánja. A III. fejezet: végrehajtó közegek; a IV. fejezet: végrehajtási eljárás; ugy szinte az V. fejezet: a földadó — kataster nyilvántartása — lényegtelen változásokkal elfogadtatik.

* Házinyul tenyésztési szaklapot indítottak Németországban, Hildesheimben, megjelenik havonként kétszer, egyelőre félíven, előfizetési ára egy évre 1 ft 20 kr. o. é., szerkeszti Rasch Károly törvényszéki ülnök és gazd. egyleti titkár. A lap megjelenésével eddig érezhető szükségét pótolta, mint azt a sok „nyulászati“ hirdetés is bizonyítja, a mutatványszám ügyesen van összeállítva. Többek között egy Bécs melletti nagyobb tenyészdet ír le, hol nyolc ezer nőtény mutatja be bámulatos termékenységét, ezek a „lapin de Garenne“ név alatt becsült fajtához tartoznak, a tenyészállatok párja 16 forintért eladó!

* Személyi hírek. Kodolányi Antal, a kolos-monostori gazd. tanintézet igazgatója és lapunk t. munkatársa egészségi szempontból igazgatói állásáról lemondott. A serdülő intézet egy az önfeláldozásig buzgolkodó szakembert veszit benne, ki gazd. egyletünk választmányának is egyik díszje volt! — Ifj. Réti János okleveles gazdász és tanárjelölt a kézdívasárhelyi ipari szakosztályal megtoldott felső népiskolához a mennyiség-tani tárgyak, szám- és mértan, könyvtel és természettan tanítójává neveztetett ki, egyelőre ideiglenes minőségben.

* Czélszerű „vasuti és gőzhajózási kalauz.“ A január havi 1-ső szám illetőleg fűzet épen most jelent meg tartalmazván a vasutak és gőzhajók menetrendjeit; előnyösen különböztvén az eddigi ily kalauzoktól azon czélszerű elrendezés által, hogy ujság alakban jelenik meg, nagy betűkkel nyomtatva s nyilvános helyiségekben közhasználatra van kitéve. Ezen kívül a vasuti és gőzhajózási kalauz még következő rovatokat tartalmaz: egy rovatot kereskedelmi s iparüzletek, tájalmányok stb. ismertetése, — egy rovatot „idegenek kalauza“ czim alatt, mely az összes közhivatalok és intézetek czimeit hozza, — egy rovatot „bazar“ czim alatt, mely a leghirnevesebb ipar és kereskedelmi üzletek czégeit tartalmazza s végül egy rovatot hirdetésmények számára, mely a hirdetőknak már azon okból is ajánlható, mert e kalauz olcsó ára miatt nagy elterjedést fog nyerni s mert fűzetei mindig teljes egy hónapon át maradnak kéznél. A vasuti kalauz ára félívre kemény boríték-

kal 1 frt 10 kr, kemény boríték nélkül 1 frt; egész évre kemény borítékkal 2 frt 20 kr, kemény boríték nélkül 2 frt. Előfizetéseket elfogadnak: m. kir. postahivatalok; minden könyvkereskedés; valamint a „vasuti és gőzhajózási kalauz” kiadó hivatala Budapesten, királyutca 45. szám I. emelet.

* **L é g m e n t e s i t e t t a u s z t r á l i a i h u s t h o z a t t o t t** a majnai francurti élmező egyesület, hogy tagjainak olcsó hússzellettel szolgálhasson. Az eddigi próbák jó eredményt mutattak, mert a befőtt hús mellett hogy izletes, minden tápláló anyagát is megtartotta. Igaz ugyan, hogy ezen marhahusnak fontja a mi pénzünk szerint hatvan krajczárba kerül, de miután egy negyedfont befőtt hús teljesen elegendő arra, mire különben félfont frissen vágott hús volna szükséges; 30 krajczárért egy font friss hús egyenértékét vásárolhatni meg, oly ár, melyet nagyobb városokban szívesen megadnak, hol a baromvásárokon 35—40 forint a vágósúly mázsája.

* **V i r á g, d i s z n ö v é n y, g y ü m ö l e s é s v e t e m é n y k i á l l i t á s t r e n d e z a c s. k. kertészeti társulat** folyó év április 25—30-ig Bécsben saját helyiségeiben. E kiállításban mindenki részt vehet, ki ebbeli szándékát legkésőbb április 19-éig bejelenti; azonban a versenyző külföldiek érem helyett csak az annak megfelelő okmányt nyerhetik el. A társulat a maga részéről a tíz szakra osztott tárlat díjazására a következő érmekeket és okleveleket tűzte ki: 2 arany érem; 2 elsőrangú oklevél; 40 vermeil. érem; 38 másodrangú oklevél; 50 ezüst érem és 22 harmadrangú oklevél. Az állami- és magándíjak sorozata legközelebb fog közzététetni, mint különálló díj a „császárdíj” szerepel, mely két részre osztva csakis teljes kiváló és kitűnő kertészeti érdemek megjutalmazására fog szolgálni.

* **A z „Erdélyi köles, jég- és tűzkármentő társulat”-nak** — az összes tagjai érdeke megóvása tekintetéből — múlt 1872. évi october 10. és folytatólag tartott közgyűlésében hozott határozatok következtében — a földművelés, ipar s kereskedelmi főmélt. m. kir. ministerium f. évi január 16. 17,526. szám alatti kibocsátványa által, a volt erdélyi biztosnak 1872. április 6-ik 1748. szám alatti körrendelete felfüggesztése mellett — felhívja az ország összes törvényhatóságait arra: hogy a fentnevezett társulatnak érintett közgyűlése által felhatalmazott igazgatóságát, a társulat ügyérdekében kirótt pótdíjak beszédésében, lehetőleg támogassák.

* **A f á k k o r a i v i r á g z á s á n a k m e g a k a d á l y o z á s a.** Megtörténik igen gyakran, hogy a korai tavaszi meleg következtében a fák virágzásnak indulnak, s aztán a késői fagy tönkre teszi a termést. Ennek elhárítása tekintetéből a „D. St. Landbote” azt ajánlja, miszerint a fák alja bizonyos terjedelemben körös-körül falevéllal volna befödendő, ekkor t. i., ha a korai meleg beáll, a vastagabb falevél réteg alatt a föld nem enged ki, hidegen marad; így a fa gyökerei később ébresztetvén tevékenységre, a fa később indul virágzásnak, midőn már veszedelmes hidegtől vagy fagytól tartani nem lehet. (G. L.)

* **L ó p a t k o l á s k e m é n y g u m m i v a l.** A W. L. Z. a vasból készült patkók helyett gummiból készültet ajánl, hivatkozván a gépek és kocsiknál már használatban lévő gummi kerékitalpakra. Felsorolja az ily patkolás előnyeit. A pata természetesen legkönnyebben kitágulhat. Az izzó vas patkó gyakran égési se-

beket okoz, ettől a pata kiszárad, megszükül és törékeny lesz. A szegek az elevent nyomják, és gyakran megsértik. A télen sík jég alkalmával élesre nem vasalt ló nem is használható. Mind ezen hátrányok elesenek a gummi patkók mellett. A gummi patkó enged a pata kitágulásának. Fel van hajtva széle olyformán, hogy a patára simul, és a szegezés felesleges. A patkolásnál a gummi patkó egy oly lámpa mellett gyengén melegítettik, és a patához illesztik. Ha meghül, megkeményedik, formáját megtartja és nem kopik többet, mint a vas patkó. Hátsó lovak, melyek folyvást kavicsos utakon és kövezeten jártak, négy héten át tartották meg a gummi patkót. (F. É.)

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.
Főmunkatárs: Vörös Sándor.

Hirdetések.

(8) **A dohánykedvelőknek!!!** (2—3)

Ezennel tisztelettel jelentem, hogy nálam kitűnő dohányfaj mag kapható!

Gálóczi faj, mely általam Mármarosba áthonosított, s a mely dohány az 1871. évi kecskeméti gazdasági kiállításon első díjat nyert, ugy szintén a bécsi világkiállításon is kitüntetésben részesült.

Egy adag ára 50 kr.

Jakobovits Béla,
M.-Husztón.

(6) **Ajánlkozás.** (2—3)

Egy nős egyén, székely születés, jó családból, ki huzamosabb ideig nagyobb udvarokban szolgált és a gazdaság minden ágában jártas, gazdatiszti, szükség esetén számtartói alkalmazást keres a maga, valamint szobaleányi vagy ehhez hasonló elfoglaltságot a neje számára. Közelebbi felvilágosítással az erdélyi gazd. egyesület titkári hivatala szolgál.

Taufer Ferencz

1842-ik évben alapított

mag- és növénykereskedésében

KOLOZSVÁRT

kaphatók

friss kerti vetemény- és gazdasági magvak

Árjegyzékek kívánatra bérmentve megküldetnek.

(4—26)

(3.)

Melléklet: Szentjánosi és Weisz vetemény- és virágmag árjegyzéke.

Jelzálog-kölcsönök

Földbirtokosok, valamint községek részére, a birtalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra — daczára a jelenlegi zilált pénzügyi viszonyoknak — 5000 frttól a legmagasabb összegig, a legelőnyösebb módozat mellett törlesztésre feltűnő gyorsan eszközöl.

A hat. eng. általános

Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda

Kolozsvárt, „Óvár, bástya-utca 6. sz. (Értekezhetni posta útján, vagy személyesen, naponta d. u. 1-től 4-ig.)

(4.)

5-52

TARTALOM: A bank- és valutakérdés megoldásához. — Kincstári faraktár Tordán. — Társalgó: Hazánk gazdasági őstermelése. (Folytatás.) — Könyvismertetés. — Egyveleg. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő — 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozsa	zab	török-buza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
ÁRA KRÁJÉZÁROK B A N										
Kolozsvár	január 29	630—650	560—590	384—400	130—170	150—160	130	90	1200	20
Nagy-Várad	január 5	660—760	560—610	460—520	170—190	350—390	110	85	1000	26
Maros-Vásárhely	január 22	498—586	370—384	366—380	138—156	—	200—220	90—120	1280	18
Károly-Fehérvár	január 24	610—625	510—525	435—450	150—162	—	120—140	60—80	1100	20
Nagy-Szeben	septem. 29	620—687	—	467—507	107—133	533—600	80—85	60	700	22
Brassó	novemb. 29	596—662	524	395—418	117—124	278	—	—	—	20
Besztercze	január 22	620—700	480	480	140	—	90—130	80—130	750	15
Nagy-Enyed	január 22	530—600	500—540	450—475	140—150	—	140—150	55—65	1100	18
Szamosujvár	január 26	580—640	480—520	400—440	130—140	—	240	50	1400	18
Deés	január 27	600—640	540—580	440—480	130—140	—	130—140	65—100	800	18
Torda	septem 23	600—640	540—580	400—420	100—110	—	170—180	70	800	15

Erdélyi földterhermentesítési kötvény 75 frt 50 kr. Ezüst árkelet 107-50.

Bécsi marhavásár: Felhajtott 3367 darab hizó ökör. — A forgalom kevésbé élénk volt; árak: gallicziai 32—35 $\frac{1}{2}$ frt, magyar 31 $\frac{1}{2}$ —35 $\frac{1}{2}$ frt, német hizó ökör 33—36 frt a vágósúly mázsája.

V I C T O R I A

(3) **biztosító társaság Kolozsvárt (alapítva 1865-ben)** (3—26)

melynek biztosítéki alapja az 1871-ki zárlat szerint törzs- és tartaléktőkében s évi bevételekben

S M I L L Ő.

Biztosításokat fogad el

Tűz-, jég-, szállítási károk ellen, úgy az ember életére.

Az épület-biztosítási osztálynál kiváló figyelembe ajánlatnak a Victoria által életbeléptetett társasárvá vagy az egyházi biztosítás, mire nézt külön, rendkívül kedvezményes díjszabások vannak megállapítva. Házberendezések, mint: butor-, fehér-, ágy-, ruhanemű stb. különös kedvezményben részesülnek a biztosításnál. Ezekon kívül is biztosítás nyújtatik mindennemű lak- és gazdasági épületekre, gyárookra, malmokra, vasuti építkezésekre, kereskedelmi raktárokra, boltban levő cikkekre, nyers és feldolgozott anyagokra, szabadban és fedél alatt levő gabona és széna takarmányokra, — tűz, villámcsapás, robbanás és kihurcolkodás veszélye ellen.

Egyszermind felhivatik a t. közönség elé a társaság ajánlatait is a „Victoriánál” tenni meg, mely minden irányu módozataiban a legnagyobb előnyöket nyújtja.

Életbiztosítási példa:

Halálesetre biztosított 2000 forint tőke évenkénti díja:

a biztosító

20 — 30 — 40 — 50 éves

korában kezdőleg

34 frt 60 kr. 45 frt 40 kr. 63 frt 40 kr. 95 frt 20 kr.

Ezekon kívül minden módozatok, mint halálesetben fizetendő tőkék, a biztosítónak még életében fizetendő tőkék, gyermekek számára nevelési, elhárítási vagy férjhezmeneteli tőkék, nyugdíj vagy életjáradék összegek, temetkezési költségek biztosítása, úgy túlélési csoportokban beállítás is elfogadtatik, mindnyája kedvezményes díj s a nyereségben 5% részesülés mellett.

Előforduló károk azonnal becsültetnek és rendeztetnek.

Bővebb felvilágosítással átrézteti könyvekkel, a díjak iránti tájékoztással szolgálnak a társasági felügyelők, vidéki ügynökségek

A „VICTORIA” biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvárt.

Wagner

Szász.